

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНО-РЕСУРСНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

І. М. КОЛЕСНІЧЕНКО

аспірантка

НДІ “Украгропромпродуктивність”

Розглянуто стан та сучасні тенденції використання земельно-ресурсного потенціалу Київської області у сільськогосподарському виробництві та запропоновано ряд заходів, які сприятимуть підвищенню ефективності землекористування і розвитку сільськогосподарської галузі регіону.

Постановка проблеми. Успішне функціонування та розвиток підприємств аграрної сфери значною мірою залежить від рівня їх ресурсного забезпечення. Вирішальна роль при цьому належить землі, яка є не лише природним ресурсом, а й матеріальною основою життєдіяльності українського суспільства. На основі використання земельних ресурсів формується продовольча, виробнича, експортна, природно-ресурсна та інфраструктурна складові збалансованого соціально-економічного розвитку країни.

Земля традиційно є основним засобом сільськогосподарського виробництва й найціннішим багатством нашої держави. Земельний фонд України складає 5,7% території всієї Європи й становить 60354,9 тис. га, а за площею сільськогосподарських угідь та ріллі Україна посідає перше місце в Європі. Станом на 01 січня 2014 року площа сільськогосподарських угідь в Україні становить 41525,8 тис. га, в т.ч. ріллі – 32525,5 тис. га.[9]. Водночас, володіючи таким масштабним земельним фондом найбагатших у світі чорноземів, які, за різними оцінками науковців, здатні забезпечити продовольством 250-320 млн людей, Україна не може гарантувати навіть власну продовольчу безпеку. Тому основним завданням на сьогодні є раціональне використання земельно-ресурсного потенціалу у сільськогосподарському виробництві, що потребує належного наукового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування та ефективного використання земельно-ресурсного потенціалу в сільськогосподарському виробництві приділяється значна увага вітчизняних й зарубіжних науковців-аграріїв. З цієї проблеми в останні роки опубліковано чимало наукових робіт, в яких висвітлено сучасне використання земельно-ресурсного потенціалу в контексті ринкових вимог. До наукового обґрунтування цих питань вагомим є внесок таких вчених, як: В.Г. Андрійчук, О.Ф. Балацький, І.К. Бистряков О.А. Богуцький, П.І. Гайдуцький, Б.М. Данилишин, Д.С. Добряк, О.Ю. Єрмаков, М.В. Калінчик, А.С. Лисецький, І.І. Лукінов, А.Г. Мартин, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т.Саблук, А.М. Третяк, Ю.Ю. Туниця, М.М. Федоров та ін. Однак, не зважаючи на глибину наукових досліджень, у сучасних ринкових умовах господарювання залишаються до кінця не вирішені питання розвитку земельно-ресурсного потенціалу, що потребує подальшого їх опрацювання.

Мета статті - розкрити тенденції використання земельно-ресурсного потенціалу Київщини в сучасному сільськогосподарському виробництві.

Виклад основного матеріалу. Традиційно Київська область характеризується як аграрна з розвиненим сільськогосподарським виробництвом. Тому землям сільськогоспо-

дарського призначення, як одного з основних видів ресурсів економічного розвитку регіону, приділяється значна увага. Загальний земельний фонд області на початок 2014 року становив 2895,7 тис.га, або 4,4% площі земельних угідь України. Більше половини в структурі земельного фонду Київщини займають сільськогосподарські угіддя – 1668,7 тис. га (або 57,6% загальної площі земель), із них рілля 1356,1 тис. га (81,3%), багаторічні насадження – 48,0 тис. га (2,9%), природні кормові угіддя – 252,2 тис. га (15,1 %) [10]. Протягом 1991-2013 рр. загальна площа сільськогосподарських угідь в регіоні збільшилася лише на 38,1 тис. га, але площа ріллі зменшилася на 128,8 тис. га, тоді як площа багаторічних насаджень збільшилася лише на 3,6 тис. га, а кормових угідь – на 78,6 тис.га. Збільшення частки пасовищ і сіножатей свідчить про поступове зростання потенціалу для розвитку тваринництва. Однак зміни розмірів площі сільськогосподарських угідь не спричинили суттєвих змін у її структурі (рис.1).

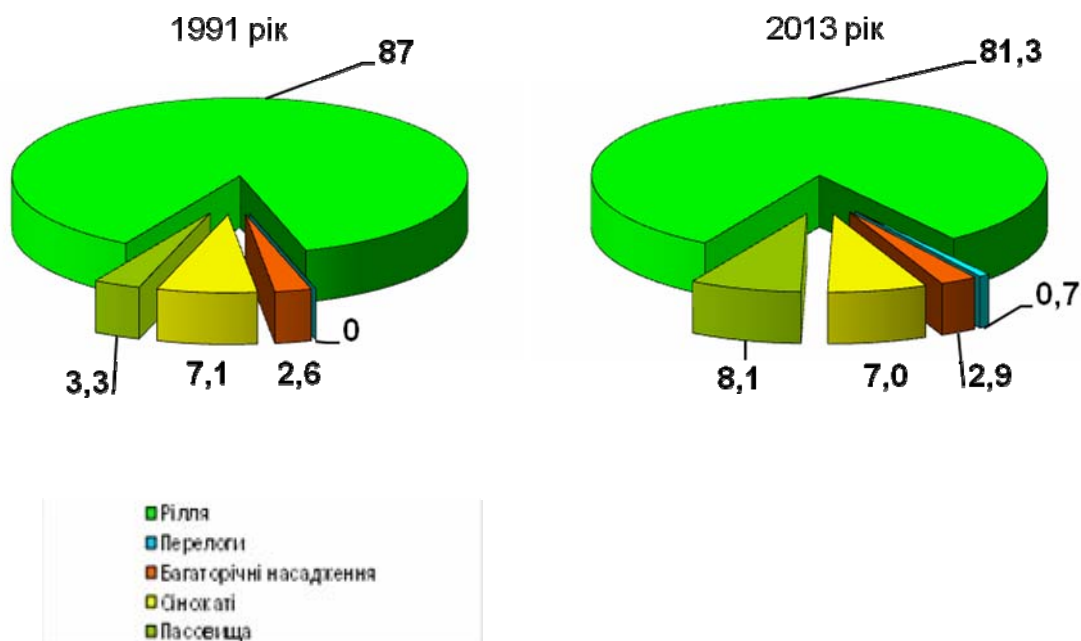

Рис. 1. Структура сільськогосподарських угідь Київської області, %

Майже 70% земельних ресурсів України використовуються як головний засіб виробництва в сільському та лісовому господарствах. Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно обґрунтовані норми (для порівняння: розораність території США становить 15,8 %, а сільськогосподарських угідь – 35,9%; розораність території Великої Британії, Франції, ФРН – від 28 до 32 %, де частка ріллі дорівнює від 40 до 58%)[5]. Ступінь сільськогосподарського освоєння земель Київської області, та розораності її території були і залишаються нижчими значення аналогічних показників по Україні і в 2013 році складають відповідно 57,6 та 46,8% при середньо - державних показниках 68,9% та 53,8% (табл. 1). Це пояснюється агрокліматичними особливостями, значною заболоченістю місцевості та лісистістю. З цієї ж причини в столичному регіоні знаходиться велика частка сіножатей та пасовищ (15,1% сільськогосподарських угідь), які слугують природною кормовою базою для тваринництва. Але рівень розораності сільськогосподарських угідь був і залишається досить високим і перевищує середній показник по Україні на 3,2% у 2013 році. Як наслідок, близько 40 % території області характеризується проявом ерозійних процесів, що призводить до їх деградації та зниження родючості. Нині тут наявні понад 130 тис. га еродованих, 152,6 тис. га осушених та 43,9 зрошуваних земель. Зокрема, за даними науково-дослідних установ, під цей негативний фактор підпадає кожний десятий гектар ріллі. Недобір врожаю на слабозмитих ґрунтах складає 10-20, на середньозмитих 30-50, на сильнозмитих 60-80 відсотків. Компенсувати такі втрати родючості на даний час важко [5].

Залучення земельного фонду Київської області до сільськогосподарського обороту

Адміністративно - територіальна одиниця	Ступінь сільськогосподарського освоєння земель, %		Рівень розораності території, %		Рівень розораності с.-г. угідь, %	
	1991	2013	1991	2013	1991	2013
Київська область	60,7	57,6	52,8	46,8	87,0	81,3
Україна	69,6	68,9	55,6	53,8	79,8	78,1

Джерело: розраховано за даними Державного комітету України із земельних ресурсів [9,10]

Так, інтенсивне використання сільськогосподарських земель призводить до деградації земель внаслідок дії природних і антропогенних чинників. Тому для використання сільськогосподарських земель важливими є раціональна структура агроландшафтів, їх просторовий розвиток, що передбачає територіальну організацію сільськогосподарських угідь, виробництво економічно доцільної кількості продукції, збереження екологічної рівноваги всіх природних чинників.

За цих умов важливим завданням у сфері оптимізації структури земельного фонду України в цілому та Київської області зокрема мають стати заходи щодо вилучення з інтенсивного обробітку деградованих малопродуктивних земель, до яких відносяться сільськогосподарські угіддя, що характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю та переведення значної їх частини в природні кормові угіддя.

Питання використання малопродуктивних земель часто вирішуються в площині економічних інтересів сільськогосподарських виробників. Звичайно, при цьому треба мати на увазі, що такі землі слабкостійкі в екологічному відношенні і легко піддаються деградаційним процесам. Утрата малопродуктивних земель у сільськогосподарському виробництві не завдає такого економічного збитку земельним угіддям, як деградація цінних сільськогосподарських земель, але часто супроводжується значним зниженням біорізноманіття рослинного покриву і тваринного світу.

Висока сільськогосподарська освоєність території області, в т.ч. надмірна розораність сільськогосподарських угідь і, як наслідок, значне скорочення природних кормових угідь, призвело до зростання енерго- та ресурсоспоживання у сільськогосподарському виробництві, порушення екологічної рівноваги в навколишньому середовищі.

Грунтуючись на аналізі світового досвіду, а також використовуючи напрацювання вітчизняної землеробської науки ННЦ «Інститут землеробства НААН», як центром наукового забезпечення АПК Київської області розроблені наукові рекомендації з подолання негативних деградаційних процесів, які проявляються на оброблюваних землях внаслідок нераціонального використання земельних ресурсів.

Відповідно до розроблених ННЦ «Інститут землеробства НААН» рекомендацій та згідно з наказом Мінагрополітики в цілому по Київській області на період до 2015 року розораність с.-г. угідь повинна складати 62-63%, тобто близько 300 тис. га деградованих, малопродуктивних, засолених, солонцюватих, перезволожених та інших земель буде вилучено під лукопасовищні угіддя та під заліснення [5].

Разом із тим Програмою використання та охорони земель у Київській області на період 2012-2016 роки (далі – Програма) розробленої Головним управлінням Держкомзему у Київській області за участю територіальних органів Держкомзему у районах і містах Київщини передбачені заходи щодо подальшого виявлення деградованих сільськогосподарських угідь і малопродуктивних земель, їх консервація та вилучення з інтенсивного обробітку, запобігання деградаційним процесам ґрунтового покриву та мінімізації їх наслідків шляхом впровадження ґрунтозахисних технологій та інших заходів щодо охорони родючості ґрунтів; здійснення державного контролю за використан-

ням та охороною земель [6]. Це дасть можливість знизити рівень розораності території до екологічно оптимального, сконцентрувати сільськогосподарське виробництво на кращих землях, що забезпечить отримання в середньому значно більших обсягів продукції з одиниці площі та посилення її конкурентоспроможності.

Внаслідок проведених аграрних реформ, результатом яких стало роздержавлення земельного фонду, приватизація сільськогосподарських угідь і майна та реструктуризація сільськогосподарських підприємств, суттєвих змін зазнала структура земель за формами господарювання і власності.

В Україні до 1990 р. лише 5,9% сільськогосподарських угідь використовувалися як присадибні ділянки. Решта – 94,1% перебувала у користуванні державного сектору економіки. З 1991 р. почався процес передачі частини земель сільськогосподарських підприємств у користування фермерським господарствам та населенню [3]. Нинішній стан розподілу сільськогосподарських угідь по землевласниках і землекористувачах у Київській області характеризують дані табл. 2.

Таблиця 2

Розподіл площі сільськогосподарських угідь та ріллі у Київській області за формами господарювання, тис. га

Землекористувачі й власники землі	2000 рік				2013 рік			
	Сільськогосподарські угіддя				Сільськогосподарські угіддя			
	усього	до загальної площі с.-г. угідь, %	у т.ч. рілля	до загальної площі ріллі, %	усього	до загальної площі с.-г. угідь, %	у т.ч. рілля	до загальної площі ріллі, %
Усі категорії господарств	1560,7	100	1303,8	100	1513,7	100	1280,3	100
У т.ч. сільськогосподарські підприємства включаючи фермерські господарства	1172,8	75,1	1037,4	79,5	924,1	61,0	854,6	66,7
Із них: - сільськогосподарські підприємства	1139,0	73,0	1006,9	77,2	795,7	52,6	733,7	57,3
фермерські господарства	33,8	2,1	30,5	2,3	128,4	8,4	120,9	9,4
господарства населення	387,9	24,9	266,4	20,5	589,6	39,0	425,7	33,3

Джерело: розраховано за даними Держкомзему та Головного управління статистики у Київській області [10].

Сьогодні виробництвом сільськогосподарської продукції в області займається 1840 товаровиробників, серед яких 455 господарських товариств (24,7% до загальної кількості), 154 (або 8,4%) приватних підприємства, 35 (або 1,9%) виробничих кооперативів, 1094 (або 59,5%) фермерських господарств, 22 (або 1,2%) державних підприємства та 80 (або 4,3%) підприємств інших форм господарювання [10].

У період з 2000 по 2013 роки на 47,0 тис. га (або на 3,1%) зменшилася площа сільськогосподарських угідь у користуванні всіх аграрних підприємств та громадян області, в тому числі ріллі – на 23,5 тис. га (або на 1,8%). Значно зменшилася площа сільськогосподарських угідь у використанні сільськогосподарських підприємств – від

1139,0 тис. га, або 73% загальної площі угідь по всіх категоріях господарств області у 2000 році до 795,7 тис. га (або 52,6 % загальної площі угідь) у 2013 році, тобто майже на 20 %. Таке зменшення площі пояснюється передачею сільськогосподарських угідь у власність та користування громадянам в основному для ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

Протилежна тенденція спостерігається у фермерських господарствах, які за чисельністю є найпоширенішою організаційно-правовою формою господарювання в області. Станом на 01.01.2014 р. площа сільськогосподарських угідь та ріллі у їх користуванні зросла до 128,4 тис. га та 120,9 тис. га відповідно. В цілому по Україні за даними Держкомзему за останні 20 років землі фермерських господарств збільшилися від 4 тис.га до 4млн га.

Значні площі земель надані у власність і користування громадянам. Тільки за 2000-2013 рр. на Київщині вони зросли більше ніж у 1,5 раза, або на 201,7 тис. га, в тому числі у 1,6 раза або на 159,3 тис. га збільшилася площа ріллі. Тоді як у цілому по Україні у користуванні громадян до 2009 року вже було зосереджено 19,7 млн га площі сільськогосподарських угідь проти 2,6 млн га у 1990 р., що у 7,6 раза більше. Проте основними землекористувачами як в Україні загалом, так і в області зокрема, залишаються сільськогосподарські підприємства.

Розвиток земельних відносин у сучасних умовах відбувається під впливом різних форм власності на землю та господарювання. У Київській області, як і в Україні, простежується чітка тенденція збільшення питомої ваги приватної власності на землю та, відповідно, зменшення державної. За даними Державного комітету України із земельних ресурсів станом на 01.01.2014 року 53,3 % земельного фонду Київського регіону знаходиться у приватній власності й 46,7 % -- у державній. В тому числі у приватній власності перебуває 87 % сільськогосподарських угідь області [10].

За час паювання на території Київської області на розпайованих землях було створено 1355 нових агроформувань, у тому числі 399 сільськогосподарських товариств, 68 сільськогосподарських кооперативів, 78 акціонерних товариств, 217 приватних (приватно-орендних) підприємств, 477 фермерських господарств, 116 інших агроформувань (рис.2)

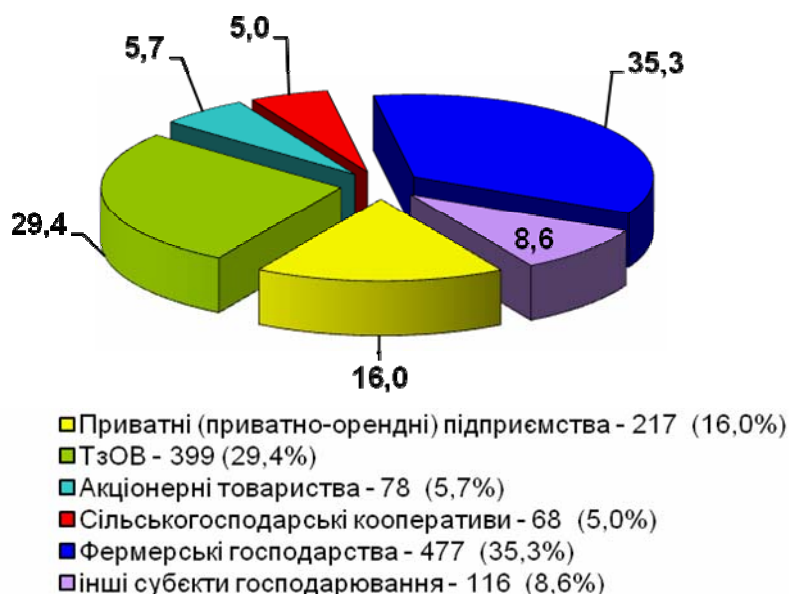

Рис.2. Структура сільськогосподарських підприємств, створених на розпайованих землях, %

Оформлення правостановлюючих документів на земельні частки (паї) у багатьох випадках проводилась без визначення меж земельних ділянок у натурі (на місцевості). Оренда таких земельних ділянок призводить до втрати власником права володіння та

користування ними, зумовлює зниження родючості ґрунтів і здійснюється за мізерну плату. Належного контролю за дотриманням умов договорів оренди землі не запроваджено.

Для оцінки ефективності використання земельно-ресурсного потенціалу Київської області розглянемо в динаміці обсяги виробництва сільськогосподарської продукції підприємствами різних організаційно-правових форм господарювання (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка виробництва продукція сільського господарства у Київській області за категоріями господарств

(у постійних цінах 2010р.; млн грн)

Показник	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013 р. до 2000р. %
Продукція сільського господарства, всього	7644,1	10164,4	11764,1	11561,6	11490,7	13627,8	14791,1	14986,4	196,0
Продукція рослинництва	4722,3	5684,8	6902,4	6756,6	6753,9	8529,8	9230,7	9323,9	197,4
Продукція тваринництва	2921,8	4479,6	4861,7	4805,0	4736,8	5098,0	5560,4	5662,5	193,8
Сільськогосподарські товариства									
Продукція сільського господарства	3355,5	6126,2	7636,2	7612,5	7303,4	8905,4	9749,3	10158,6	302,7
Продукція рослинництва	2504,7	3444,3	4099,4	4100,6	3900,0	5185,4	5711,7	5954,6	237,7
Продукція тваринництва	850,8	2681,9	3536,8	3511,9	3403,4	3720,0	4037,6	4204,0	494,1
У тому числі фермерські господарства									
Продукція сільського господарства	170,1	372,2	539,4	477,1	495,6	639,4	729,8	783,6	460,7
Продукція рослинництва	154,1	354,7	508,3	446,2	456,8	597,1	685,2	734,8	476,8
Продукція тваринництва	16,0	17,5	31,1	30,9	38,8	42,3	44,6	48,8	305,0
Господарства населення									
Продукція сільського господарства	4288,6	4038,2	4127,9	3949,1	4187,3	4722,4	5041,8	4827,8	112,6
Продукція рослинництва	2217,6	2240,5	2803,0	2656,0	2853,9	3344,4	3519,0	3369,3	151,9
Продукція тваринництва	2071,0	1797,7	1324,9	1293,1	1333,4	1378,0	1522,8	1458,5	70,4

Джерело: дані Головного управління статистики у Київській області та власні розрахунки [10].

Аналіз даних табл. 3 свідчить, про помітне нарощування впродовж останнього десятиріччя обсягів виробництва сільськогосподарської продукції господарюючими суб'єктами області. В 2013 році було вироблено продукції сільського господарства на суму 14986,4 млн грн, що на 195,3 млн грн більше, ніж у попередньому році та на 47 % вище рівня 2005 року. У структурі сільськогосподарського виробництва Київської області в усіх категоріях господарств домінуючою залишається галузь рослинництва, що становить 62,2 % загального обсягу продукції сільського господарства, а решта 37,8 % припадає на тваринництво. Темпи зростання обсягів виробництва в рослинництві протягом досліджуваного періоду складають 64%, тоді як у тваринництві близько 26% до рівня 2005 року. Найвищі темпи зростання протягом 2005-2013 рр. відзначено у сільськогосподарських підприємств (на 66%) та особливо фермерських господарств (на 110%). Причому всі, без винятку, категорії господарюючих суб'єктів у сільському господарстві області надають перевагу виробництву рослинницької продукції. Основною культурою в області є зернові, 36% яких від загального обсягу у 2013 р. виробили сільськогосподарські підприємства.

Виробництво продукції сільського господарства у 2013 році збільшилося порівняно з 2000 роком майже в 2 рази (на 96 %). У загальних обсягах виробництва сільськогосподарської продукції в області переважають сільськогосподарські підприємства. Тут виробництво продукції зросло в 3 рази. У 2013 р. їх частка у виробництві продукції сільського господарства Київщини складала 68%, зокрема 64% у рослинництві та 74% у тваринництві. В рослинництві сільськогосподарські підприємства є основними виробниками зернових культур (89% загального обсягу), цукрових буряків (84,5) та соняшнику (98%), а в тваринництві – яєць (86,5%) та м'яса (79,4%) . У свою чергу виробництво сільськогосподарської продукції в господарствах населення виросло лише на 12,6%, при цьому виробництво продукції тваринництва зменшилося на 30%. На сьогоднішній день господарства населення є основними виробниками картоплі (96%), овочів (88,5%) та плодів і ягід (79,3%) [10].

Таким чином, існуючі на сьогодні форми господарювання й організації сільськогосподарського виробництва в області показують позитивну динаміку в обсягах виробництва продукції рослинництва, що свідчить про зростання ефективності використання земельних ресурсів області у 2013 р. порівняно з 2000р.

Важливим показником ефективності використання землі прийнято вважати вартість виробленої продукції на 100 га площі (табл.4).

Таблиця 4

Виробництво сільськогосподарської продукції на 100 га с.-г. угідь у Київській області, тис. грн

Показник	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Продукція сільського господарства, грн	1711	2284	2623	2569	2547	3011	3251	3272
Продукція рослинництва, грн	1057	1277	1539	1501	1497	1885	2029	2036
Продукція тваринництва, грн	654	1007	1084	1068	1050	1126	1222	1236

Джерело: дані Головного управління статистики у Київській області та власні розрахунки

Аналіз даних, представлених у табл.4, вказує на зростаючий рівень економічної ефективності використання земельних ресурсів в регіоні, адже в 2013р. на 100 га с.-г. угідь всіма категоріями господарств було вироблено 3272 тис. грн продукції сільського

господарства в порівнянних цінах 2010 року, що в 1,9 раза або на 91,2% вище значення цього показника в 2000 році. Особливо слід відзначити, що протягом досліджуваного періоду рівень ефективності використання земельних угідь у сільськогосподарських підприємствах зріс майже вдвічі. Водночас, помітне зниження ефективності використання земель фермерськими господарствами та господарствами населення, що зумовлено низькими темпами виробництва тваринницької продукції та значним зменшенням її обсягів у згаданих категоріях господарств. Тому однозначно стверджувати, що земельні ресурси столичного регіону використовуються ефективно й раціонально, не можна.

Позитивний результат господарської діяльності підприємств, зокрема у землекористуванні, відображає прибуток, який є необхідною умовою забезпечення його економічного розвитку (табл. 5).

Таблиця 5

Показник	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2013 р. до 2000 р., +/-
Рентабельність усієї діяльності, %	6,4	19,6	9,9	22,3	25,2	34,1	-4,1	-10,5
Підприємства, які одержали чистий прибуток, %	43,2	63,3	68,4	68,8	78,4	79,1	79,6	36,4
Підприємства, які одержали чистий прибуток, млн грн	148,2	602,2	1432,8	2491,8	3282,3	3445,4	2515,8	2367,6
Підприємства, які одержали чистий збиток, %	56,8	36,7	31,6	31,2	21,6	20,4	20,4	-36,4
Підприємства, які одержали чистий збиток, млн грн	125,8	104,6	606,8	498,7	223,3	212,2	663,4	537,6
Середньооблікова чисельність найманих працівників, тис. осіб	94	65	43	48,3	45,9	47,1	46,8	-47,2
Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників, грн	198	553	1593	1820	2165	2433	2766	2568,0

За наведеними в табл. 5 даними, 2013 рік для сільськогосподарських підприємств Київщини виявився збитковим. Зокрема, збитковою була, і залишається до сьогодні, через високий рівень собівартості виробництва та низьку продуктивність тварин, галузь тваринництва. Тому протягом останніх років основним джерелом отримання прибутку сільськогосподарськими підприємствами області є виробництво й реалізація продукції рослинництва. За рахунок підвищення прибутковості цієї галузі протягом останніх років, за виключенням 2013 р., помітна тенденція росту рівня рентабельності виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств області, який у 2012 р. становив 34,1%.

Однак у подальшому суттєвим гальмом розвитку сільськогосподарського комплексу регіону може стати нерегульоване функціонування ринку землі. Результатом цього може стати надмірна концентрація землі в одних руках, формування земельних латифундій та витіснення малих й середніх сільськогосподарських товаровиробників і, як наслідок, скорочення бази розвитку сільського господарства й переробних галузей АПК. За цих умов для запобігання монополізації землекористування та забезпечення його ефективності доцільно було б встановити обмеження максимальних площ оренди земельних угідь в одних руках. А основним напрямом його розвитку має стати кооперація на засадах вдалого поєднання цінностей демократії та індивідуального економічного інтересу, результатом чого є формування великотоварних за розмірами земельних площ агроформувань, які в технологічному і фінансовому відношенні здатні вживати заходів, спрямованих на відновлення родючості земель.

Вирішення цих питань запропоновано у проекті Закону «Про ринок земель» №9001-д від 07.12.2011р. [7]. Щоб не допустити появи латифундистів, в представленому законопроекті передбачено, що одна людина не може купити більше 100 га землі, одна фізична або юридична особа в одному районі може орендувати не більше 6 тисяч га землі і не більше 5% землі в одній області. Передбачається, що Державний земельний банк надаватиме кредити сільгоспвиробникам за ставкою НБУ плюс не більше 5%. Для приватних осіб ціна землі не встановлюється, це буде предмет домовленості власника земельної ділянки та її покупця.

Висновки. Динамічний розвиток ринкової економіки змушує робити акцент на необхідності інтенсивного розвитку сільськогосподарського виробництва області й країни в цілому, ефективного й раціонального використання її земельних ресурсів, що вимагає реалізації на всіх рівнях управління комплексу організаційно-господарських та еколого-агрохімічних заходів, спрямованих на вдосконалення земельних відносин, зниження розораності сільськогосподарських угідь, підвищення відповідальності за їх ефективне й раціональне використання та стимулювання землеохоронної діяльності землекористувачів.

Список література

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку)/[Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Каблук П.Т. та ін.] ; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В.Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
2. Задорожна Д.П. Стан та ефективність використання земельних ресурсів ваграрній сфері регіону / Д.П. Задорожна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnu/2010_146/10zdp.pdf
3. Зеленська О.О., Тенденції використання земельногопотенціалу Чернігівського регіону / О.О. Зеленська, С.М. Зеленський // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». – 2010. – № 1. – С. 32-37.
4. Оперативні дані Державного комітету України із земельних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: з <http://www.komitet.ua/ru/node/295>
5. Проблеми використання та охорони земель Київщини в контексті прояву деградаційних процесів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// guapr-kyiv.com.ua/index.php/2012-01-27-07-56-14/132-2013-06-18-11-57-57](http://guapr-kyiv.com.ua/index.php/2012-01-27-07-56-14/132-2013-06-18-11-57-57)
6. Програма використання та охорони земель у Київській області на період 2012-2016 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyivoblzem.gov.ua/int.php>
7. Про ринок земель : Проект Закону України від 07.12.2011р. №9001-д [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua>
8. Саблук П.Т., Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їхвирішення)/ П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров // Економіка АПК. –2009. – № 12. – С.3-13.
9. Сільське господарство України за 2013 рік Статистичний збірник / [за ред. Н.С. Власенко]. – К. : Держкомстат України, 2014. – 399 с.
10. Статистичний щорічник Київської області за 2013 рік / [за ред. Л. П. Височан]. – К. : Держкомстат ГУС у Київській області, 2014. – 620 с.
11. Шевелюк О.О. Земельно-ресурсний потенціал та особливості йогоформування і використання в сучасних умовах господарювання / О.О. Шевелюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnu/2010_154_3/10soo.pdf

Современное состояние и перспективы развития земельно-ресурсного потенциала Киевской области

И. Н. Колесниченко

аспирантка

Украинский научно-исследовательский институт продуктивности агропромышленного комплекса

Рассмотрены состояние и современные тенденции использования земельно-ресурсного потенциала Киевской области в сельскохозяйственном производстве и предложен ряд мер, которые будут способствовать повышению эффективности землепользования и развития сельскохозяйственной отрасли региона.

Current state and development prospects of land resource potential of the Kyiv region

I.M. Kolesnichenko

The article reviews the state of formation and the current trends of land use and resource potential of Kyiv region in agricultural production and suggests a number of measures that will improve the efficiency of land use and development of agricultural sector in the region. Keywords: land resources, land fund, land relations, land use, potential, agricultural production.